

คู่มือการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์

กลุ่มผู้ปลูกชาอินทรีย์บ้านแม่โงะเย้า

คู่มือการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ฉบับนี้เป็นสมบัติของกลุ่มผู้ปลูกชาอินทรีย์บ้านแม่โงะเย้า
ห้ามทำสำเนาหรือคัดลอกทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการลายลักษณ์อักษร

การปลูกชาอัสสัมอินทรีย์

ชาอัสสัมอินทรีย์คืออะไร

ชาอัสสัมอินทรีย์ เป็นชาอัสสัมที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic agriculture หรือ Organic farming) ซึ่งเป็นวิธีการผลิตที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ต่างๆ เป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูของชาอัสสัมในทุกขั้นตอนการผลิต และในระหว่างการเก็บรักษาผลผลิต หากมีความจำเป็น แนะนำให้ใช้วัสดุจากธรรมชาติ และสารสกัดจากพืชที่ไม่มีพิษต่อคน หรือไม่มีสารพิษตกค้างปนเปื้อนในผลผลิต ในดิน และในน้ำ ในขณะเดียวกันก็เป็นการรักษาสภาพแวดล้อม ทำให้ได้ผลผลิตชาอัสสัมที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากอันตรายของสารพิษตกค้าง ส่งผลให้ผู้บริโภคมีสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดี

หลักการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์

การปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ เป็นระบบการปลูกชาที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิด เป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันโรค แมลงและศัตรูของชา การปลูกชาอัสสัมอินทรีย์นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตชาอัสสัมที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจากสารเคมีแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนด้วย

การปลูกชาอัสสัมอินทรีย์เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่เน้นเรื่องของธรรมชาติเป็นสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลของธรรมชาติและการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เช่น ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ที่ได้จากการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ หรือปุ๋ยหมักชีวภาพ การควบคุมโรค แมลงและศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์หรือกิ่งพันธุ์ชาอัสสัมที่แข็งแรงมีความต้านทานโดยธรรมชาติ การรักษาสมดุลของศัตรูธรรมชาติ เช่นการเลี้ยงตัวห้ำ ตัวเบียน การจัดการพืช ดิน และน้ำให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของต้นชา เพื่อให้ต้นชาเจริญเติบโตได้ดีมีความสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ การจัดการสภาพแวดล้อมไม่ให้เป็นที่ระบาดของโรค แมลงและศัตรูของชา เป็นต้น การปฏิบัติเช่นนี้ก็สามารถทำให้ต้นชาอัสสัมที่ปลูกให้ผลผลิตสูงในระดับที่น่าพอใจ

การปลูกชาอัสสัมอินทรีย์มีขั้นตอนการปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลูกชาอัสสัมโดยทั่วไป จะแตกต่างกันที่ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในทุกขั้นตอนการผลิต จึงมีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ปลูก

ควรเลือกพื้นที่ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 700 เมตรขึ้นไป หรือพื้นที่ที่อยู่ในหุบเขา จะทำให้ได้ผลผลิตชาอัสสัมที่มีคุณภาพดี และควรเป็นพื้นที่ที่สามารถรับแสงแดดได้ตลอดทั้งวันโดยไม่มีต้นไม้อื่นบดบังแสงแดด

โดยเฉพาะช่วงเช้าต้นชาจะต้องได้รับแสงแดดอย่างทั่วถึง ทำให้ต้นชาสามารถปรุงอาหารได้ เพื่อการเจริญเติบโต และให้ยอดชาที่สมบูรณ์ ควรเลือกพื้นที่ที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่อปีค่อนข้างคงที่อยู่ระหว่าง 25 – 30 องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศไม่ต่ำกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ มีฝนตกกระจายสม่ำเสมอและมีปริมาณน้ำฝนอย่างน้อยเฉลี่ยปีละ 1,200 มิลลิเมตร สภาพดินที่เหมาะสมควรเป็นดินร่วนที่มีการระบายน้ำได้ดี มีอินทรีย์วัตถุสูง มีธาตุไนโตรเจนมาก และมีความเป็นกรดเล็กน้อย (pH 4.5 – 6) ความลาดชันไม่เกิน 45 องศา นอกจากนี้ควรพิจารณาเลือกพื้นที่ปลูกชาอัสสัมที่อยู่ใกล้โรงงานแปรรูปด้วย

2. การเลือกพันธุ์ชาอัสสัม

การคัดเลือกเมล็ดชาอัสสัมเพื่อนำมาขยายพันธุ์ควรเริ่มจากการคัดเลือกต้นแม่พันธุ์ที่ดีก่อน โดยต้นแม่พันธุ์ควรมีความสมบูรณ์แข็งแรง ให้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ มีใบสีเขียวสวย และให้น้ำหนักมาก โดยทั่วไปเมล็ดชาจะเริ่มแก่ราวปลายเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม การเลือกเก็บเมล็ดชาจากต้นแม่พันธุ์ ควรเลือกเก็บจากผลชาที่แก่จัดเต็มที่ ผิวมีสีน้ำตาล และผลยังติดบนต้น ไม่ควรเก็บเมล็ดชาที่ร่วงได้ต้นเพื่อนำมาใช้เป็นเมล็ดพันธุ์

3. การเตรียมต้นกล้าชาอัสสัมโดยวิธีเพาะเมล็ด

เก็บผลชาที่แก่เต็มที่จากต้นแล้วนำมากะเทาะเปลือกออกหรือนำมาใส่กระด้งหรือกระจาด ผึ่งทิ้งไว้ในที่ร่ม ผลชาจะแห้งและแตกเองภายใน 2 – 3 วัน จากนั้นทำการคัดแยกเมล็ดออกจากเปลือก และนำเมล็ดชาที่ได้ไปแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 1 วัน เมล็ดชาที่สมบูรณ์จะจมน้ำ และเมล็ดชาที่ไม่สมบูรณ์ (ใช้ไม่ได้) จะลอยขึ้นมาให้แยกทิ้งไป นำเมล็ดชาที่สมบูรณ์มาเพาะในถุงพลาสติกสีดำ ขนาด 6 x 8 นิ้ว ใส่ดินผสมในถุง วางเมล็ดโดยคว่ำตามเมล็ดลงตรงกลางถุง กลบเมล็ดด้วยทราย หนาประมาณ 1 นิ้ว รดน้ำให้ชุ่มอย่างสม่ำเสมอในระหว่างที่เพาะเมล็ด เมื่อเมล็ดงอกและต้นชามีอายุประมาณ 1.5 – 2 ปี ต้นชาจะแข็งแรงเต็มที่ มีรากแก้วที่สมบูรณ์สามารถนำต้นชาออกปลูกลงแปลงได้

4. การเตรียมดิน

ควรทำการไถพรวนหน้าดิน และไถพรวนเพื่อปรับโครงสร้างดิน และกำจัดวัชพืช อย่างน้อย 2 ครั้ง ก่อนปลูก ถ้าปลูกในพื้นที่ลาดชันตั้งแต่ 45 องศาขึ้นไป ต้องวางแผนการปลูกแบบขั้นบันได เพื่อลดความเสี่ยงในการพังทลายของหน้าดิน จากนั้นจึงเตรียมหลุมปลูก โดยการปลูกชาอัสสัมควรขุดหลุมขนาด (กว้าง x ยาว x ลึก) ประมาณ 50 x 50 x 50 เซนติเมตร หรือ 50 x 50 x 75 เซนติเมตร โดยมีระยะการปลูกระหว่างต้นประมาณ 50 – 75 เซนติเมตร และระยะระหว่างแถว 1.25 – 1.5 เมตร จำนวนต้นชาอัสสัมต่อไร่ที่เหมาะสมประมาณ 1,400 – 2,500 ต้น

5. วิธีการปลูก

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกชาอัสสัม คือ ช่วงต้นฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ซึ่งเป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นเพียงพอ ก่อนการปลูกให้รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยคอกซึ่งทราบแหล่งที่มาที่ชัดเจน และได้รับการอนุญาตให้ใช้ในการผลิตแบบอินทรีย์จากหน่วยงานตรวจรับรองมาตรฐานแล้ว โดยจะใช้ในอัตรา 1 – 2 กิโลกรัมร่วมกับปุ๋ยฟอสเฟตที่ได้จากแหล่งธรรมชาติ ในอัตรา 40 – 50 กรัมต่อหลุม คลุกเคล้ากับดินให้เข้ากัน จากนั้นนำต้นชาอัสสัมลงปลูกให้ลึกเท่ากับระดับดินของถุงเพาะชำเดิม กลบดินให้แน่น ภายหลังการปลูกเสร็จแล้วให้รดน้ำทันที และรักษาความชื้นด้วยการคลุมดิน วัสดุที่เหมาะสมใช้คลุมดินได้แก่ ฟางข้าว หรือหญ้าแห้ง เป็นต้น

6. การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน

เนื่องจากการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ต้องหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมี ดังนั้นการเลือกพื้นที่ปลูกที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงตามธรรมชาติจึงเป็นการเริ่มต้นที่ได้เปรียบ เพื่อที่จะรักษาระดับผลผลิตให้อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องรู้จักการจัดการดินที่ถูกต้องและพยายามรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้เหมาะสมกับการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ให้ได้ผลดีและยั่งยืนมากที่สุดอีกด้วย

คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน สำหรับการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ การจัดการดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้วัสดุอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี

6.1 การจัดการดิน

มีข้อแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้เหมาะสมกับการใช้ปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ดังนี้

- ไม่เผาเศษวัชพืช และวัสดุอินทรีย์ในแปลงชาอัสสัม เพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ดินที่มีประโยชน์
- ไม่นำชิ้นส่วนของพืชที่ไม่ใช้ประโยชน์โดยตรงออกจากแปลงชาอัสสัม แต่ควรนำวัสดุอินทรีย์จากแหล่งใกล้เคียงใส่ในแปลงชาให้สม่ำเสมอที่ละเล็กละน้อย
- เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินโดยการปลูกพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม หรือถั่วลิสง ในที่ว่างหรือระหว่างต้นชาตามความเหมาะสม แล้วใช้อินทรีย์วัตถุที่เกิดขึ้นในระบบให้เกิดประโยชน์ต่อการปลูกชาอัสสัม
- ป้องกันการสูญเสียหน้าดินเนื่องจากการชะล้าง โดยใช้วัสดุคลุมดิน หรือพืชคลุมดิน และควรมีการพรวนดินอย่างถูกวิธี

- ควรวิเคราะห์ดินในแปลงชาอัสสัมทุกปี แล้วแก้ไขภาวะความเป็นกรด – ด่างของดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นชาอัสสัม (pH 4.5 – 6) ถ้าพบว่าดินมีสภาพความเป็นกรดสูงมาก แนะนำให้ใช้ปูนมาร์ล หรือขี้เถ้าไม้ปรับปรุงสภาพดิน

6.2 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด และพยายามแสวงหาปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติมาใช้อย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์ธรรมชาติทุกชนิดมีความเข้มข้นของธาตุอาหารค่อนข้างต่ำจึงต้องใช้ในปริมาณที่สูงมากและอาจมีไม่พอเพียงสำหรับการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ และถ้าหากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมก็จะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต จึงแนะนำให้ใช้หลักการธรรมชาติที่เรียกว่า “สร้างให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ใช้ทีละเล็กทีละน้อยสม่ำเสมอเป็นประจำ”

ปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติที่ควรใช้ ได้แก่

- ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยมูลสัตว์ ได้แก่มูลสัตว์ต่างๆ ซึ่งมูลสัตว์ที่จะนำมาใช้จะต้องผ่านกระบวนการหมักเบื้องต้น (aging) แล้ว หรือผ่านการอบด้วยความร้อน และควรอยู่ในสภาพที่แห้งดีแล้ว
- ปุ๋ยหมัก จะต้องเป็นปุ๋ยหมักจากวัสดุธรรมชาติเช่น เศษฟางข้าว เศษใบไม้แห้ง หญ้าแห้ง แกลบ กากถั่ว และมูลสัตว์ ซึ่งทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจน มีการผลิตแบบอินทรีย์ ถ้าเป็นมูลสัตว์จะต้องเป็นมูลสัตว์ที่ได้จากสัตว์ที่เลี้ยงในระบบปล่อยและไม่มีการใช้ฮอร์โมนในการเลี้ยงสัตว์เป็นต้น นอกจากนี้ยังห้ามใช้ปุ๋ยหมักจากขยะเมืองอีกด้วย
- ปุ๋ยพืชสด เช่น โสน ปอเทือง และพืชตระกูลถั่วต่างๆ โดยควรเลือกชนิดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การปลูกควรใช้ระยะเวลาพอสมควรเพื่อให้ต้นปุ๋ยพืชสดมีช่วงการเจริญเติบโตเพียงพอที่จะผลิตมวลพืชสดได้มาก มีความเข้มข้นของธาตุไนโตรเจนสูงและไถกลบต้นปุ๋ยพืชสดเพื่อเป็นปุ๋ยให้กับต้นชาอัสสัม

6.3 การใช้อินทรีย์วัตถุบางอย่างทดแทนปุ๋ยเคมี

หากปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินข้างต้นแล้วยังพบว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ไม่เพียงพอหรือขาดธาตุอาหารที่สำคัญบางชนิดไป สามารถนำอินทรีย์วัตถุจากธรรมชาติต่อไปนี้ทดแทนปุ๋ยเคมีบางชนิดได้คือ

- แหล่งธาตุไนโตรเจน เช่น กระดูกป่น เลือดสัตว์แห้ง สาหร่ายสีน้ำเงินแกมเขียว มูลไก่ กากถั่ว กากเมล็ดสะเดา เป็นต้น
- แหล่งธาตุฟอสฟอรัส เช่น หินฟอสเฟตที่ได้จากธรรมชาติและไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี กระดูกป่น สาหร่ายทะเล มูลไก่ มูลค่างควา ขี้เถ้าไม้ กากเมล็ดพืช เป็นต้น
- แหล่งธาตุโพแทสเซียม เช่น ขี้เถ้าไม้ หินบด เป็นต้น
- แหล่งธาตุแคลเซียม เช่น โดโลไมท์ เปลือกหอยป่น กระดูกป่น เป็นต้น

7. การควบคุมวัชพืช

หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดในการควบคุมวัชพืช แนะนำให้ควบคุมวัชพืชโดยวิธีกล เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม วิธีการปลูกชาที่ลดปัญหาวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การขุด ถอน หรือตัดวัชพืชด้วยมือ วิธีเขตกรรมต่างๆ รวมถึงการปลูกพืชร่วมซึ่งเป็นพืชหมุนเวียน (ระบบอินทรีย์) ในแปลงชาอัสสัม เป็นต้น

8. การป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูพืช

หลักการสำคัญของการป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูชาอัสสัมในการผลิตชาอัสสัมอินทรีย์ มีดังนี้

- ไม่ใช้สารสังเคราะห์ในการป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูชาอัสสัมทุกชนิด
- ใช้พันธุ์ชาอัสสัมที่ต้านทานโรค
- การปฏิบัติด้านเขตกรรม เช่น การเตรียมพื้นที่ปลูก การกำหนดช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม ใช้จำนวนต้นและระยะปลูกที่เหมาะสม การปลูกพืชร่วมซึ่งเป็นพืชหมุนเวียนภายในแปลงชาเพื่อตัดวงจรการระบาดของโรค แมลง และศัตรูศัตรูชาอัสสัม การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสมดุลของธาตุอาหารพืช การจัดการน้ำ เพื่อให้ต้นชาอัสสัมเจริญเติบโตได้ดี สมบูรณ์และแข็งแรงสามารถลดการทำลายของโรคแมลง และศัตรูศัตรูชาได้ส่วนหนึ่ง
- การจัดสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรค แมลง และศัตรูศัตรูชา เช่น การกำจัดวัชพืช การกำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรคโดยใช้ก้ามคันผงที่ไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี และควรปรับสภาพดินไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรค
- การรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ โดยส่งเสริมการเผยแพร่ขยายปริมาณของแมลงที่มีประโยชน์ เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน และศัตรูธรรมชาติ เพื่อช่วยควบคุมแมลงและศัตรูศัตรูชาอัสสัม
- การปลูกพืชขับไล่แมลงในสวนชา เช่น ตะไคร้หอม ขมิ้นชัน สะเดา หรือดาวเรือง เป็นต้น
- หากมีความจำเป็นอนุญาตให้ใช้สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม เป็นต้น
- ใช้วิธีกล เช่น ใช้แสงไฟล่อ ใช้กับดัก ใช้กาบเหนียว

9. การจัดการน้ำ

ชาเป็นพืชที่ต้องการความชื้นสูง และสม่ำเสมอตลอดทั้งปีเพื่อให้มีการแตกยอดอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามสวนชาอัสสัมของไทยส่วนใหญ่ยังอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติเป็นแหล่งน้ำสำคัญ เนื่องจากการปลูกชาอัสสัมในปัจจุบันยังปลูกแบบปล่อยธรรมชาติ ไม่มีการจัดระบบการปลูกเป็นแถวเหมือนชาจีนมากนัก ทำให้การวางระบบการจัดการน้ำเป็นไปได้ยาก ส่งผลให้สวนชาามีผลผลิตมากน้อยแตกต่างกันไปตามปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี ดังนั้นเพื่อให้ต้นชาอัสสัมได้รับน้ำในปริมาณที่เหมาะสมสำหรับการจัดการสวนชาอัสสัมสมัยใหม่ อาจมี

การให้น้ำแบบพ่นฝอย (Sprinkle Irrigation) ควบคุมไปกับการอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติด้วย โดยควรให้น้ำแบบพ่นฝอยสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝนตามธรรมชาติ

10. การตัดแต่งกิ่งชาอัสสัม

การตัดแต่งกิ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแต่งทรงพุ่มให้สะดวกและง่ายต่อการเก็บเกี่ยวยอดชาพร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการแตกยอดใหม่ ช่วยสร้างรูปทรงของต้นชาอัสสัม ทำให้ต้นชามีการเจริญทางกิ่งและใบอย่างต่อเนื่อง และช่วยลดการเกิดโรคหรือการระบาดของโรคและแมลงศัตรู โดยมากชาอัสสัมจะไม่ทำการตัดแต่งกิ่งทุกปี หรือบ่อยเหมือนกับการตัดแต่งกิ่งชาจีน โดยอาจทำการตัดแต่งกิ่งชาโดยเว้นระยะเวลาประมาณ 4 – 5 ปี ต่อหนึ่งครั้ง และเมื่อชามีอายุมากหลายสิบปี ต้นใหญ่และมีความทรุดโทรม ก็จะมีการตัดแต่งกิ่งครั้งใหญ่หรือที่เรียกกันว่า ‘ทำหนุ่มสาว’ เพื่อให้ต้นชา สามารถแตกกิ่งตั้งทรงพุ่มใหม่ได้

11. การเก็บชาอัสสัม

การเก็บชาอัสสัมจะใช้วิธีการเก็บด้วยมือ ซึ่งเป็นวิธีที่ให้ผลผลิตยอดชาสดที่มีคุณภาพดีที่สุด ลักษณะที่เหมาะสมต่อการเก็บเกี่ยว คือ ยอดชาที่มี 1 ยอดที่ยังไม่คลี่กับใบที่ต่ำลงมา 2 ใบ การเก็บยอดชาในลักษณะ 1 ยอด 2 ใบนี้ถือได้ว่าเป็นยอดใบชาที่มีคุณภาพที่สุด เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชาใบแห้ง แต่ทั้งนี้เกษตรกรอาจเก็บได้มากกว่า 2 ใบขึ้นอยู่กับความอ่อน – แก่ ของใบชา และข้อกำหนดของโรงงานรับซื้อ โดยทั่วไปต้นชาอัสสัมจะมีการสร้างยอดใหม่ขึ้นมาเรื่อยๆ จึงสามารถเก็บยอดใบชาได้เกือบตลอดทั้งปี โดยฤดูการเก็บเกี่ยวจะเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม ถึงเดือนธันวาคม และในแต่ละปีจะสามารถเก็บยอดใบชาได้ประมาณ 4 – 5 ครั้ง ขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ของต้นชาอัสสัม การจัดการสวนชา และการจัดการน้ำในแต่ละพื้นที่

12. การตรวจสอบการผลิตในแปลงชาอัสสัมอินทรีย์

เพื่อให้ระบบการปลูกชาอัสสัมอินทรีย์ ถูกต้องตามหลักการเกษตรอินทรีย์ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีปลอดภัยจากสารพิษ จำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการของเกษตรอินทรีย์ โดยเกษตรกรเจ้าของสวนชาอัสสัมอินทรีย์ อาจขอรับการตรวจสอบหรือขอรับการรับรองมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์จากหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นกรมวิชาการเกษตร หรือสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ได้ โดยหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว มีกระบวนการตรวจสอบกระบวนการผลิตที่น่าเชื่อถือได้ และสามารถออกใบรับรองเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันให้แก่เกษตรกรเจ้าของแปลงชาอัสสัมอินทรีย์ได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. **หลักการผลิตข้าวอินทรีย์**. แหล่งที่มา <http://www.servicelink.doe.go.th/webpage/book%20PDF/rice/r015.pdf> (ออนไลน์). 15 กรกฎาคม 2556.
- สมพล นิลเวศน์. **การผลิตชาตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสม**. แหล่งที่มา <http://www.archeep.com/agricultural/tea.htm> (ออนไลน์). 15 กรกฎาคม 2556.
- อ.ดร.ธีรพงศ์ เทพกรณ์. **เรื่อนำรู้เกี่ยวกับชา ตอนที่ 3: การปลูกและดูแลรักษาต้นชา**. แหล่งที่มา <http://www.mfu.ac.th/school/agro2012/events/299> (ออนไลน์). 15 กรกฎาคม 2556.
- กรมวิชาการเกษตร. **ชา**. แหล่งที่มา <http://it.doe.go.th/vichakan/news.php?newsid=8> (ออนไลน์). 15 กรกฎาคม 2556.